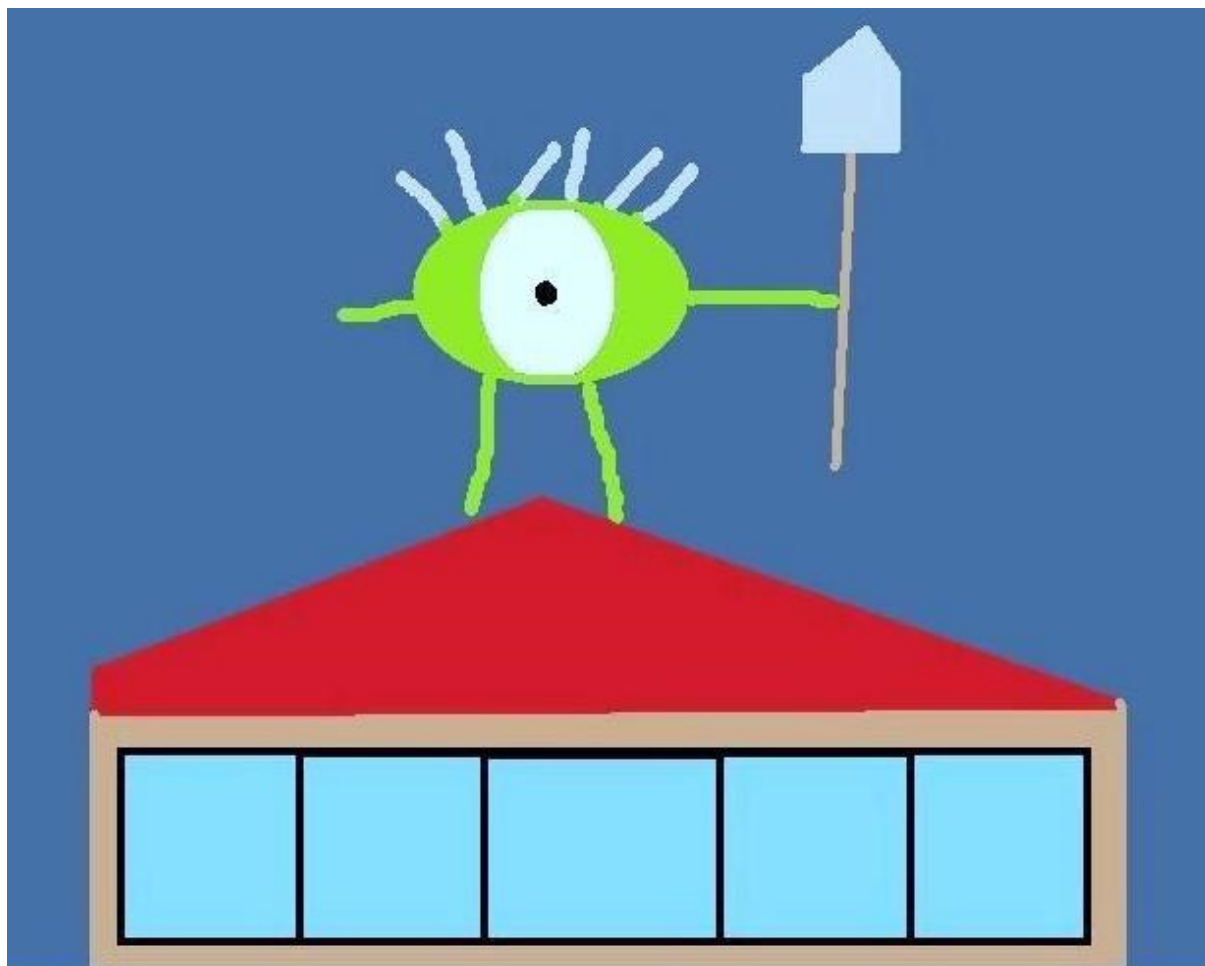

Rubikove očko č.4

Školský časopis

Ročník II.

školský rok 2012/2013

Rubikon

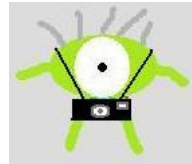
Súkromná základná škola s materskou školou
pre žiakov a deti s autizmom

Myslavsá 401
040 16 Košice - Myslava

OBSAH

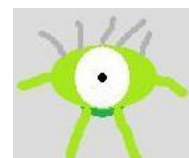
Rubik „Fotograf“

<u>Na úvod</u>	8
<u>... zo sveta autizmu</u>	9
<u>Logopédia a psychológia na našej škole</u>	9 11
<u>Čo nám o sebe prezradili...</u>	15
<u>Vyučovací proces</u>	19
<u>Práca našich detí na vyučovaní</u>	21
<u>Akcie školy (Február - Jún)</u>	22
<u>Deň dobrovoľníkov USS</u>	22
<u>Predstavujeme Vám... (Absolventi ZŠ)</u>	23
<u>Výroky našich detí</u>	
<u>Niečo pre naše deti</u>	
<u>Na záver</u>	
<u>Tablo absolventov ZŠ v šk.r. 2012/2013</u>	

*Rubik -
pomocník redakčnej rady*

3

4

6

Na úvod

Milí priatelia,

opäť sa nám končí ďalší školský rok, ktorý bol piatym v histórii fungovania našej školy. Druhý polrok bol bohatý na rôzne akcie, ktoré sme s našimi deťmi zvládli. Absolvovali sme lyžiarsky výcvik, na ktorom deti dosiahli veľké osobné úspechy v prekonaní samých seba. Ďalej sme absolvovali rôzne aktivity ako návštevu knižnice Nezábudka, postarali sme sa o zúbky, podporovali sme našich hokejistov, navštívili sme Technickú univerzitu, Botanickú záhradu, šporovali sme, opäť sme si zopakovali Deň dobrovoľníkov so spoločnosťou USS Košice kde sa urobilo niečo pre našu školu a žiaci si mohli vyskúšať nové doskočisko na skok do diaľky. Oslávili sme s deťmi ich deň a nezabudli sme ani na oteckov a mamičky. Naši starší žiaci absolvovali celodenný výlet na Spišský hrad a do Dobšinskej ľadovej jaskyne. A mnoho ďalších a ďalších podujatí a aktivít... Tohto školského roku sa lúčime aj so šiestimi deviatakmi a naša škola sa v novom školskom roku trochu omladí.

Predstavíme Vám činnosť Praktickej školy a prácu našej školskej psychologičky a logopedickej prevenciu, v skratke nové pohľady na autizmus a vyjadrenia Vašich detí k niektorým akciám.

Verím, že aj toto číslo časopisu Vám niečo dá, zaujme Vás a pobavíte sa na výrokoch Vašich detí.

Iveta Petíková

„Školský výlet“ *(Slohová práca)*

Veľmi som sa tešil na výlet na Spišský hrad a do Dobšinskej ľadovej jaskyne, pretože som tam nikdy nebol a tužil som, že je to tam krásne.

Vyrazili sme od školy v čase okolo 7:30 HOD. Išiel som ja, Šteška, Dušan, Robko, Jakub, Vikina, Samuel, Matúš a Kiko. S dospelých s nami išli pán učiteľ Tomáš, pani učiteľka Ivetka, pán učiteľ Jožko a pani učiteľka Vlasta. Išli sme cez Levoču na Spišský hrad. Mikrobús zastavil na parkovisku. Potom sme podstúpili náročnú túru na hrad, a keď som ako tak vyšiel hore, tak som bol od potu celý mokrý. Na hrade bolo viacero zaujímavých miestností, napr. mučiareň. Na hrade bola aj spáľňa, malá posteľ, kde ľudia spali v sede, lebo sa báli, že by zaspali naveky. Poloha, keď človek ležal pripomínala mŕtvolu. Z hradu bol pekný výhľad, keďže bolo slnečné počasie. Počasie nám prialo. Bolo teplo. Hrad bol veľký a páčilo sa mi tam. Potom sme vyrazili mikrobúsom na obed, kde sme mali polievku s cestovinami a rezeň zo zemiakmi a nejakou tou zeleninou a 2 deci čapovanej kofoly. Následne sme nastúpili do mikrobúsu, v ktorom bolo chvíľu veľmi teplo, vyše 40 stupňov, ale potom bola pustená klíma, takže sme sa dostali do Dobšinskej ľadovej jaskyne cez hrboľatú cestu cez les. Jaskyňa bola krásna, bolo tam strašne veľa ľadu, bolo tam myslím okolo 0 stupňov. Musel som si obliecť mikinu, ale aj tak som mal zamrznuté dlane, a to s toho, že som sa držal zábradlia. Potom, čo sme vyšli z jaskyne, sme nasadli do mikrobúsu, ktorý nás odviezol do školy meškaním, prišli sme okolo 17:45 HOD.

Strašne sa mi páčilo, som rád, že som bol a chcel by som sa na tieto miesta ešte ísť.

(Kaša Daniel - 4.A/7. roč)

[... zo sveta autizmu](#)

Nové poznatky

Na základe analýzy desiatok odborných prác z mnohých laboratórií na celom svete sa vytvorila teória o príčinách autizmu, v ktorej hrá prvoradú úlohu narušený imunitný systém mozgu a s tým úzko spojená porucha funkcie glutamátových receptorov. Predpokladá sa, že zvyšujúci sa výskyt PAS behom posledného desaťročia je dôsledkom spoločného pôsobenia nadmernej imunologickej záťaže nezrelého mozgu v podobe očkovania, nových ekotoxikologických látok a zmien životného štýlu. To sú faktory, ktoré môžu vyvolať vážne poruchy v sieti jemných regulačných a kontrolných mechanizmov na úrovni buniek nášho tela. V tomto procese sa uplatňujú toxické látky, ktoré sa hromadia v životnom prostredí a potravinových reťazcoch, ako sú napríklad ortuť, fluoridy, hliník či umelé sladidlo aspartám. Tie môžu pôsobiť na receptorové molekuly glutamátového typu v bunkových membránach. Narušenie regulácie činnosti glutamátových receptorov vidíme ako základnú poruchu na bunkovej úrovni. Nervové a iné bunky odumierajú a degenerujú v dôsledku nadmernej stimulácie. V tejto teórii majú svoj značný podiel neurotoxické aminokyseliny glutamát a asparát, fluorid v kombinácii s hliníkom a nevhodne prevádzané očkovanie. Očkovanie totiž môže spôsobiť nadmernú stimuláciu imunitného systému. Ako ďalej uvádza (Strunecká, 2009), pokrok vedy a možnosti zobrazovacích vyšetřovacích techník ukazujú, že mozog má schopnosť zväčšovať svoj objem i po štyridsiatke, že niektoré časti mozgu majú schopnosť vytvárať nové nervové bunky, a že sa veľmi intenzívne obnovujú bunky v mikroglii. Mozog má schopnosť rásť a obnovovať sa v oblastiach spánkových a čelových lalokoch, čo je veľmi dôležité práve pre deti s autizmom. To sú práve tie časti mozgu, ktoré bývajú postihnuté. Na rozvoj rôznych oblastí mozgu môže mať výrazný vplyv práve výživa.

Glutamát a mozog

Glutamát je ionizovaná forma kyseliny glutámovej, jednej z 21 aminokyselín vytvárajúcich naše telo. Viazaná forma glutamátu je stavebnou zložkou bielkovín, iónová voľná forma je v mozgu významným prenášačom nervových vzruchov. V mozgu sa nachádza miliarda neurónov a viac než polovica z nich ku svojej komunikácii používa práve glutamát.

Glutamát má vplyv na vývoj mozgu pred narodením i v prvých rokoch vývoja dieťaťa. Nezrelý ľudský mozog je v tomto období veľmi citlivý na rôzne vplyvy prichádzajúce z vonkajšieho prostredia. Nervové dráhy používajúce glutamát, sú zodpovedné za prejavy správania, za rozvoj pohybových schopností, za učenie a pamäť. Glutamát v mozgu pri nadbytku pôsobí excitačne, poškodzuje a zabíja nervové bunky, preto jeho hladina musí byť udržiavaná na veľmi nízkej úrovni. Glutamát sa začal v posledných desaťročiach vo zvýšenej miere objavovať v hotových potravinách, pretože im dodáva chuť. Po použití potravy s glutamátom sa jeho obsah v mozgu dospelého človeka zvýši 25 – 45 krát. Glutamát z potravy prestupuje tiež placentou do krvi plodu a do mozgu. Nezrelý vyvíjajúci mozog je asi štyrikrát citlivejší než mozog dospelých (Strunecká, 2009).

Ako uvádza ďalej (Strunecká, 2009), približne jedna tretina detí s autizmom trpí epileptickými záchvatmi. Moderné zobrazovacie techniky mozgu odhadujú, že 75-82% detí s autizmom má v mozgu epileptiformnú aktivitu. Je dokázané, že základný patologický mechanizmus, ktorý sa podieľa na vzniku takmer všetkých typov epileptických záchvatov, je zvýšené množstvo glutamátu v mozgu. V spontánne aktivovaných neurónoch nastávajú metabolické zmeny, ischémia a hypoxia, ktoré robia neuróny ešte viac citlivejšie ku glutamátu. Deti, u ktorých sa kŕče vyskytli už v prvom roku života, majú väčšiu prevalenciu PAS. V poslednej dobe bolo zistené, že veľmi dobrý účinok na zníženie počtu záchvatov u detí s autizmom má karnozín a taurín.

Fluorid

Fluorid je známy ako široko používaný prvok v prevencii kazivosti zubov. Desiatky vedcom vedú boj za odstránenie fluoridov z pitnej vody i za zákaz podávania fluoridov deťom v podobe tabliet. V posledných desaťročiach sa však stále zvyšuje zaťaženie životného prostredia zlúčeninami fluóru, a to ako v dôsledku prudkého rozvoja priemyselných odvetví, ktoré spracovávajú tieto zlúčeniny vo veľkom množstve, tak v dôsledku vzrastajúcej spotreby minerálnych hnojív a pesticídov. Fluoridy sa tak dostávajú do pôdy, vody, rastlín i do živočíšnych produktov.

Obavy pred vplyvom fluoridov na vyvíjajúci sa detský mozog vyjadril i nositeľ Nobelovej ceny za fyziológiu a lekárstvo (2000), švédsky profesor neurofarmakológie Arvid Carlsson, ktorý sa zaslúžil o zrušenie fluorizácie pitnej vody. Narušenie vývoja mozgu, zlá diferenciácia neurónov a ďalšie histologické zmeny i celkové oneskorenie intrauterínneho vývinu bolo pozorované pri vyšetrení embryí a plodov po umelom prerušení tehotenstva v mnohých endemických oblastiach Číny. Už osemnásť štúdií prináša doklady o výraznom poklese IQ školopovinných detí žijúcich v oblastiach so zvýšeným obsahom fluoridov vo vode v Číne, Indii, Mexiku a Iráne. Štúdie o škodlivosti fluoridov pre mozog sa objavili až v druhej polovici 90. rokov minulého storočia. Veľkou mierou sa o to zaslúžila Dr. Phyllis Mullenix, vedúca toxikologického laboratória v USA, ktorá študovala vplyv fluoridov na správanie laboratórnych potkanov. Výsledky štúdií boli prekvapivé. Pokiaľ bol fluorid podávaný brezivým samiciam, boli mláďatá hyperaktívne, zatiaľ čo podávanie fluoridov až v dobe kojenia viedlo k narušeniu správania v zmysle spomalených reakcií a obmedzenia schopnosti orientácie v novom prostredí (Strunecká, 2009).

Hliník

Hliník je taktiež považovaný za možnú príčinu vzniku porúch v mozgu, ktoré vedú k prejavom PAS. Odporcovia očkovania kritizujú značné množstvo hliníka v očkovacích vakcínach, avšak ióny hliníka sú všadeprítomné a používajú sa k úprave pitnej vody. Množstvo hliníka, ktoré môže človek bezpečne prijať, aby to neohrozilo jeho zdravie, nie je presne isté.

Počas niekoľkých rokov sa snažili početné skupiny vedcov dokázať, že hliník je neurotoxický, spôsobuje anémiu, encefalopatiu, Alzheimerovu chorobu a celú radu vážnych ochorení a porúch, avšak tieto názory nie sú stále všeobecne prijímané a rešpektované. Materské mlieko obsahuje 50 µg/l hliníka, zatiaľ čo umelá výživa obsahuje 500 µg/l. Jedna injekcia môže obsahovať 1,250 mg hliníka. Avšak šokujúce je to, že nikdy nikto ešte skutočné množstvo hliníka vo vakcínach nezmeral a nikdy nebola vykonaná žiadna štúdia, ktorá by po aplikovaní injekcií sledovala prípadné vedľajšie reakcie kojencov a malých detí (Strunecká, 2009).

Účelom prídania zlúčenín hliníka do vakcín je dramaticky zvýšiť imunitnú reakciu na vakcínu a predĺžiť ju, lebo časť hliníka zostáva v mieste vpichu roky po injekcii. Pretože tieto látky majú za účel vyvolať dlhodobú imunitnú reakciu, nesú zo sebou nebezpečenstvo pre vyvíjajúci sa nervový systém. Štúdie preukázali, že aktivácia imunitného systému môže trvať až dva roky po očkovaní. To znamená, že mozgová mikroglia je po celú dobu aktivovaná (Blaylock, 2011).

Mnoho vedeckých prác poukazuje na to, ako veľmi je nebezpečné súčasné pôsobenie fluoridov a hliníka, ktoré pôsobia synergisticky, takže sa vzájomne posilňujú. V tejto kombinácii je biologicky účinné a tým nebezpečné už nepatrné množstvo. Fluorid a hliník spoločne môžu na bunkovej úrovni napodobňovať pôsobenie glutamátu v mozgu. To znamená, že riziká pre zdravie predstavujú už tak nízke dávky, ktoré sú samy od seba neúčinné (Strunecká, 2009).

Je taktiež známe, že hliník zosilňuje toxické účinky ortuti a že zvyšuje mieru zápalu v tele (Blaylock, 2011)

Ortuť

Ako udáva (Ostatníková, 2010), toxicita ortuti silno závisí od jej chemickej formy, či je prítomná ako organická alebo anorganická zložka. Všeobecne je populácia vystavená ortuti z troch hlavných zdrojov: konzumácia rýb (metylortuť), zubné amalgánové výplne (výpary ortuti) a thimerosal (konzervačná látka vo vakcínach s obsahom etylortuti). Najpostihnutejšími orgánmi sú centrálny nervový systém a obličky.

S pohľadu o dysregulácií glutamátového prenosu je dôležité vedieť, že i malé dávky ortuti zabránia spätnému vychytávaniu glutamátu zo synaptických štrbín a spôsobia pokles dôležitého enzýmu glutatiónu. I veľmi malé dávky ortuti obmedzujú energetický metabolizmus mitochondrií. Ortuť významne narušuje reguláciu glutamátového prenosu a vyvoláva poškodenie nervových buniek. Najviac nebezpečné pre mozgové bunky je to, že pod vplyvom nízkych dávok ortuti vznikajú v mozgu tzv. voľné radikály, ktoré poškodzujú a ničia nervové bunky. Preto je stále zdôrazňované, že dôležitým krokom v liečbe autizmu je antioxidantné pôsobenie rôznych vitamínov a výživových doplnkov. Ortuť totiž vyvoláva zníženie glutatiónu, ktorý je dôležitou ochranou mozgu pred pôsobením voľných kyslíkových radikálov (Strunecká, 2009).

Podľa (Bernard et al., 2001) neurologické poškodenie pri autizme sa veľmi podobá na poškodenie spôsobené ortuťovou intoxikáciou. Často sa uvádza, že thimerosal, t.j. etylortuť, môže spôsobiť poruchy autistického spektra. Predpokladá sa, že toxikológia etylortuti je podobná metylortuti, obe sú chemicky príbuzné, majú podobnú iniciálnu distribúciu v tele a spôsobujú podobný typ poškodenia mozgu pri toxických hladinách.

Ako uvádza (Burbacher et al., 2005), toxikokinetika etylortuti sa podstatne odlišuje od toxikokinetiky metylortuti. Podľa výskumu, mláďatá opíc (*Macaca fascicularis*) vystavené thimerosalu majú signifikantne menej celkového obsahu ortuti, ale vyšší obsah anorganickej ortuti v mozgu v porovnaní s opicami vystavenými metylortuti. Toto sa môže vysvetliť rôznou rýchlosťou konverzie, v porovnaní s metylortuťou je etylortuť rýchlejšie konvertovaná na anorganickú ortuť.

Je stále neisté, či nárast výskytu autizmu odráža zvýšené uvedomovanie si tohto ochorenia spoločnosťou a zlepšenie diagnostiky, alebo skutočné zvýšenie incidencie autizmu. V najnovšie opísanom in vitro experimente podávanie thimerosalu indukovalo neurotoxické účinky podobné autizmu: thimerosal spôsobuje bunkovú smrť, t.j. mitochondriálnu dysfunkciu, redukovanú bunkovú oxidačno-redukčnú aktivitu, bunkovú degeneráciu a bunkovú smrť, ako sa to pozoruje u pacientov s poruchami autistického spektra (Geier et al., 2009).

Ortuť zasahuje do metabolických ciest testosterónu. Na animálnych experimentoch a aj u ľudí, ktorí prekonali otravu ortuťou sa zistilo, že mužské pohlavie je viac citlivé na toxické účinky ortuti ako ženské. Je známe aj rôzne pôsobenie ženských a mužských pohlavných hormónov v ovplyvňovaní toxicity spôsobenej ortuťou a v metabolizme ortuti. Testosterón potencuje neurónovú toxicitu ortuti, kým estradiol ju znižuje. Estradiol totiž prispieva k zachovaniu hladiny glutatiónu v nervových bunkách, čím znižuje toxicitu ortuti. Zistilo sa, že ortuť inhibuje aromatázu, enzým, ktorý konvertuje testosterón na estradiol v jednokrakovkej reakcii a tiež inhibuje aktivitu hydroxysterol-sulfotransferázy, čo spôsobí, že sa zníži konverzia dihydroepiandrosterónu na dihydroepiandrosterón-sulfát. Tieto zistenia naznačujú možnú účasť ortuti na zvýšení hladiny testosterónu, ktorý je podľa teórie hypermužského mozgu účastný v etiológii autizmu.

Niet pochýb, že ortuť je silný neurotoxín a v závislosti od dávky môže spôsobiť neurologické poškodenie. Doteraz však žiadna štúdia jednoznačne nedokázala teóriu, že „ortuť spôsobuje autizmus“ (Ostatníková, 2010).
(*Vybraté z Diplomová práca - autizmus – najnovšie pohľady-UPJŠ – LF -Lenka Petíková, r. 2013*)

Logopédia a psychológia a na našej škole

Schopnosť komunikovať akýmkoľvek spôsobom znamená viac ako schopnosť hovoriť

Reč detí s autizmom sa obvykle začína rozvíjať oneskorene, zároveň sa rozvíja úplne iným spôsobom ako u zdravých detí. Niektoré deti nezačnú rozprávať vôbec, pričom sa nesnažia tento nedostatok nahradiť použitím nejakého iného spôsobu komunikácie, napr. použitím gesta alebo posunku. Deťom s autizmom chýba vrodená schopnosť chápať význam komunikácie ako prostriedok, ktorým môžu ovplyvniť prostredie, t. j. (pragmatická stránka reči). U detí s autizmom musíme počítať aj s tým, že ich porozumenie reči je výrazne obmedzené. Príliš dlhé a zložité vety môžu osobu s autizmom zmiast'ť. Ak dieťa s autizmom nemá k dispozícii fungujúci a zrozumiteľný systém, môže sa ako dôsledok objaviť problematické správanie. *Schopnosť komunikovať akýmkoľvek spôsobom znamená viac ako schopnosť hovoriť.* K tomu, aby spĺňala reč komunikačnú funkciu je nevyhnutná schopnosť chcieť a vedieť naviazať správny kontakt s osobou, ktorej chceme niečo povedať. Už tento základný krok je u autistov narušený.

Deti s autizmom potrebujú popri alebo namiesto reči aj iný spôsob komunikácie. Na jeho označenie sa používa pojem augmentatívna a alternatívna komunikácia AAK (podporná a náhradná komunikácia) a to bez pomôcok (gesta a reč tela, znaková reč) alebo s pomôckami (predmety, obrázky, symboly, piktogramy). Ak ide o reč vyvinutú, intervencia sa zameriava na vyvodzovanie a precvičovanie problémovej hlásky. Vo všetkých prípadoch je potrebné stimulovať a precvičovať pragmatickú stránku jazyka (prečo komunikovať) a odbúravať echolálie kladením jednoduchých otázok a vyžadovať si na ne jednoduchú odpoveď. V štátnom vzdelávacom programe pre deti s autizmom je zahrnutá oblasť rozvoja komunikácie, kde ide o rozvíjanie sluchovej pozornosti, expresívnej a receptívnej reči. Vo vzdelávaní sa využívajú niektoré metódy patriace do behaviorálnej modifikácie. Je to metóda podnecovania, pozitívneho posilňovania, modelovania a vyhasínania. Je preto vhodné tieto metódy využívať aj v logopedickej intervencii.

Logopedická intervencia v našom zariadení je poskytovaná 10 deťom. Sú na rôznej úrovni , učia sa komunikovať verbálne, gestami, znakmi, obrázkami, symbolmi. Jednou z alternatívnych (náhradných) komunikácii je aj znaková (posunková reč).

- **Znaková (posunková) reč**, ktorú používajú ľudia so sluchovým postihnutím, rovnako aj *gestá* môžu používať aj ľudia s autizmom ale predpokladom sú dobré pozorovateľské schopnosti a pohybové zručnosti a tiež ochota komunikovať. Takto sa učí komunikovať Paulínka z MŠ. Naučila sa *znakovať (posunkovať)* niektoré zvieratá, dopravné prostriedky, základné potraviny, rodinu, niektoré školské pomôcky, časti nábytku, osobné aj opytovacie zámená. Rovnako využíva pri učení sa aj obrázky a predmety ako *obrázkový systém komunikácie pecs*. Začala používať *znakovú reč* aj v domácom prostredí a môže komunikovať s rodinou, kde si aj rodičia osvojujú rovnaké *znaky (posunky)*. Výhodou je rýchlejšia komunikácia, nevýhodou je, že aj komunikačný partner musí ovládať tento jazyk.
- Deti ktoré nekomunikujú verbálne natoľko, aby vedeli vyjadriť určitú požiadavku a spôsob znakovkej reči je pre nich tiež nevhodný môžu svoje potreby oznámiť **obrázkom, symbolom, piktogramom - komunikačnou kartou**. Je však nutné, aby sme my dospeli vždy ak je to možné precvičovali používanie pripravených pomôcok – potraviny, pochutiny, potreba ísť na WC, iné potreby ako chcem spať, chcem ísť von, chcem hračku a pod. a mali ich po ruke. Spočiatku nastavíme dlaň smerom k dieťaťu keď má pred sebou náhradnú reč (*najčastejšie sú to obrázky - komunikačné karty*). Dieťa nám podá komunikačnú kartu so svojou požiadavkou a my môžeme dieťaťu vyhovieť. Keď dieťa pochopí, že takto mu rozumieme a môže dostať hračku, jedlo, ísť na ihrisko, začne tento spôsob používať. To čo deti nechcú nám zväčša vedia dať najavo. Neskôr ak je dieťa v tomto spôsobe komunikácie zručné nemusíme ho vyzývať čo chce ale samo nás vyhľadá so svojou požiadavkou. Je veľmi dôležité vedieť čo dieťa obľubuje ako pochutinu, jedlo, hračku, činnosť a pripraviť mu, fotografie vecí, činností alebo symboly, piktogramy – *komunikačné karty*. Ak nechceme aby dieťa zjedlo balíček cukríkov, keksov alebo nie je čas ísť na ihrisko, musíme mať pripravený symbol nie X .
- Je veľmi dôležité, aby deti, ktoré nekomunikujú verbálne pochopili, čo im chceme povedať a preto je potrebné precvičovať porozumenie určitým často používaným požiadavkám ako napr. (počkaj ma, sadni si,

pod', pracuj, nesmieš a pod.) a rovnako rozširovať slovnú zásobu a to za pomoci pomôcok aj bez nich. Ja používam obrázky za súčasného používania verbálnej reči. Používam *logopedické pexeso*, ktoré obsahuje 52 tém. Najskôr začínam s témou „časti tela, keďže môžeme obrázok spojiť s časťami tela. Používam aj tému zvieratá a to hlavne domáce v spojení s hračkami – mačka obrázok, mačka hračka. Niektoré deti sú schopné zopakovať zvuky zvierat a tak precvičovať aj expresívnu reč. Používam aj tému slovesá – sedí, leží, perie, spieva, tancuje ..., kde je tiež veľmi jednoduché spojiť obrázok s vykonaním činnosti. Na overenie pochopenia verbálnej reči používam gesto „prosím si“ a poviem kačku, koníka ... ruku, oko ... a dieťa mi podáva príslušný obrázok.

- Práca s našimi deťmi si vyžaduje iný prístup. Kým dieťa bez autizmu nemá problém pracovať podľa usmernení, dieťa s autizmom musíme zaujať, upútať, vyžiadať tak očný kontakt, bez ktorého nie je možné uskutočniť určité aktivity. Pre prácu využívam aj „*Pracovné listy na rozvoj komunikačných schopností pre žiakov s poruchami autistického spektra*“, ktoré vydalo Metodicko pedagogické centrum v Bratislave, autorkou ktorých je Mgr. Andrea Chalupová.
- U detí ktoré komunikujú verbálne je potrebné zdokonaľiť výslovnosť niektorých hlások. Ide o vyvodzovanie a následné precvičovanie hlások. Pre dosiahnutie lepších výsledkov je dôležitá gymnastika s jazykom. Pomocou kariet a učiteľa dieťa opakuje a mení polohu jazyka a pier podľa predlohy. Dôležitá je aj jazyková rozvíjka kedy dieťa spolu s učiteľom opakuje a mení vyslovovanie slabík niekoľko krát za sebou. Deti, ktoré obľubujú hudbu môžu využiť melódiu piesne.
- S deťmi, ktoré nie sú schopné vyslovovať jednotlivé hlásky sa nacvičujú zvuky – citoslovčia, napr. napodobnenia zvuku zvierat a to do vtedy, až kým si dieťa bezpečne osvojí artikuláciu hlásky. Platí to aj u detí, ktoré sa učia používať expresívnu reč.

(Lucia Kiráľová)

Odkazy (zoznam literatúry):

Bondy, A. – Frost, L.: Vizuální komunikační strategie v autismu. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007

Minariková, M.: Čo je to augmentatívna a alternatívna komunikácia?

<http://www.infovek.sk/predmety/specskoly/docs/augment.php> (7.5.2011)

Kateřina Thorová. 2006. Poruchy autistického spektra. Praha: Portál

PaedDr. Andrea Šedibová, riaditeľka pre odbornú činnosť Autistického centra Andreas® n.o. na tému „autizmus“. – rozhovor

Preventívna logopedická starostlivosť v predškolských zariadeniach, Anna Antušeková, SPN, Bratislava 1989

Metodika pre logopedickú prax, L. Pribula, F. Kábele 1989

www.raisingchildren.net.au

<http://kpppbbs.svsbb.sk/>

<http://www.google.sk/search?client=opera&q=logopedick%C3%A1+starostlivos%C5%A5+autistick%C3%BDch+det%C3%AD&sourceid=opera&ie=utf-8&oe=utf-8&channel=suggest>

Práca školského psychológa

V rámci komplexnej starostlivosti o naše deti pôsobí na škole aj školský psychológ. Hlavnou úlohou je diagnostika detí za účelom skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu. Diagnostika je realizovaná formou pozorovania detí, konzultáciami s rodičmi a pedagógmi a samotným vyšetrením dieťaťa. Pri vyšetrení dieťaťa je hodnotený celkový vývin (najmä u menších detí), kde sa hodnotí úroveň v jednotlivých oblastiach, napríklad úroveň jemnej motoriky, napodobňovania, verbálnych schopností dieťaťa. Tieto informácie sú dôležité aj pre pedagógov, ktorí na základe týchto výsledkov vedia, v ktorých oblastiach má dieťa najväčšie problémy a teda na čom treba s dieťaťom najviac pracovať. Ďalej na základe kontrolného vyšetrenia po určitom čase vieme stanoviť, v ktorých oblastiach je viditeľný progres dieťaťa. Okrem hodnotenia vývinu sa hodnotia aj rozumové schopnosti dieťaťa pomocou štandardných intelligenčných testov. Ďalšou úlohou je poradenská činnosť, čo zahŕňa hlavne pomoc pri riešení problémov v správaní dieťaťa, teda ak sú prítomné nežiaduce formy správania ako napríklad agresívne správanie, sebapoškodzovacie správanie či negativistické prejavy v správaní.

(Michaela Hrabovecká)

Čo nám o sebe prezradili...

Predstavíme Vám ďalších zamestnancov nášho centra, ktorí sa predstavujú vo svojich aktivitách a prezradia Vám čo, to o sebe....

Mgr. Anna Uchnárová - riaditeľka

Ako dieťa som bola veľmi akčná. Bola som všade kde sa niečo zaujímavé dialo. Šport nebol mojou silnou stránkou, maximálne tak futbal s chlapcami, pri pasení husí :-). Ale veľmi rada som čítala knihy, vyšívala, štrikovala, maľovala a hrávala v divadelných predstaveniach. Na vysokej škole ma zlákalo horolezectvo, karate a splavovanie riek. Dnes mám veľmi málo času na záľuby, ale mám šťastie, lebo mojou záľubou je moja práca a relaxom rodina. A keď si nájdem voľnú chvíľku, tak riešim sudoku a maľované krížovky.

Ing. Radka Urbínová – pravá ruka p. riaditeľky

Vyrastala som na dedine, takže moje detstvo bolo o partii detí pre ktoré nuda bol neznámy pojem. Do školy sme chodili zásadne celá partia, z domu sa vychádzalo len na nacvičený signál a zo školy bola cesta aj napriek malej vzdialenosti stále dlhšia a dlhšia. V detstve som sa venovala takmer každému druhu športu no najväčšie úspechy som mala v tanci, maľovaní a streľbe. Každé obdobie života prináša niečo nové a momentálne sa venujem predovšetkým mojej úžasnej rodine, práci a relax mi poskytuje plávanie, beh a joga. Veľa času venujem mojim cestovateľským snom pri ktorých mi takmer stále znie môj obľúbený Depeche Mode.... a keď raz budem „konečne veľká“ kúpim si v Nórsku červený dom, írskoho vlkodava a všetci nás budete chodiť navštevovať :).

Mgr. Michaela Hrabovecká – školská psychologička

Ako dieťa som bola veľmi aktívna, resp. moja mama, ktorá sa rozhodla, že z jej dcéry bude raz baletka. Pri tejto činnosti som ale nevydržala príliš dlho, cca 4 mesiace a do dnes som zato nesmierne vďačná. Potom som skúšala preraziť na poli hudby a tak som začala navštevovať umeleckú školu, konkrétne hru na gitaru. Tu som zotrvala skoro 3 roky, až do chvíle, keď môj učiteľ dostal nervový záchvat a so slovami, že som totálny antitalent na hudbu a nemám žiadny hudobný sluch, ma vyhodil. Potom som sa rozhodla, že možno s nejakou športovou činnosťou by mi to už mohlo vyjsť. Tak som sa začala venovať taekwondu. Musím povedať, že tu som sa už naozaj našla a tomuto športu som sa venovala 8 rokov. Momentálne voľného času nie je až tak veľa, ale ak sa dá tak si rada idem zabehať alebo zaplávať, zahrať si šípky alebo stolný futbal. :)

1.A – tr. učiteľka: Mgr. Norika Babjaková

Keďže môj otec je športovo založený, od detstva sa venujeme športu aj s bratom. Vyskúšala som všetky športy, čo sa týka atletiky, loptových hier, tenis, ping-pong... Veľa sme chodili do prírody na turistiku, čomu sa aj do dnes venujem. Veľa chodíme do hôr aj s mojimi deťmi, ktoré od útleho veku šlapú s nami menšie i väčšie kopce. Keď sa dalo vodila som aj deti z mojej triedy na turistické akcie. Určite sa pamätajú na túry Robko Ondáš, Danko Kaša, Kiko Klimek. Okrem toho si rada zahrám akékoľvek loptové hry, rada si zabehám a pocvičím nejaký ten aerobik.

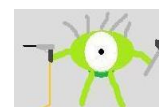
4.A – asistent učiteľa: Mgr. Jozef Beňuš:

Moje prvé krôčky, kde som sa učil chodiť boli v Krásnej nad Hornádom kde som navštevoval MŠ. ZŠ som začal navštevovať v krásnej dedinke neďaleko Košíc v Rozhanovciach. So svojimi súrodencami Gabikou a Matúšom sme tam prežili najkrajšie detské roky svojho života. Veľká milujúca rodina- mamka a otec, posedenie v záhrade, pestovanie zeleniny, chov zvierat. Spomínam na červenú strechu nášho domu, na ruky mojich starých rodičov, na vôňu hrozna, na cestu zo školy.. Roky ubehli, presťahovali sme sa do mesta na sídlisko KVP. V škole som bol priemerným žiakom, viac ako učenie ma zaujímal futbal a dievčatá ☺. Intenzívne som sa športu začal venovať až na SŠ, kde som sa začal venovať bojovému umeniu Tae-kwon-do ITF, oddiel viedol majster Jean Zaher II.Dan, bol to veľmi dobrý človek a výborný učiteľ. Chodil som po súťažiach, venoval som sa tomu asi 7.rokov. Dnes sa zaujímam o literatúru, umenie, mám rád divadlo. Vo voľnom čase zájdem do posilňovne, zahrám bowling alebo má moja žienka vytiahne na bicykel. Snívam o veľkom dome v ktorom bude počuť detský smiech, tak ako to bolo v mojom detstve..

Školský klub: Mgr. Kristína Benikova

Ako dieťa som sa športu veľmi nevenovala, ak nerátam všetok strávený voľný čas vonku s kamarátmi. 6 rokov som navštevovala ZUŠ. Chodila som na klavír a spev. V súčasnosti som však hudbu vymenila naopak za šport - užívam si korčuľovanie či v zime alebo v lete, plávanie a pár rokov ma za srdce drží Zumba.

Vyučovací proces

Praktická škola

Praktická škola je typ školy, v ktorej vzdelávacie programy poskytujú vzdelávanie a prípravu na výkon jednoduchých pracovných činností žiakom s mentálnym postihnutím, alebo žiakom s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným zdravotným postihnutím, ktorým stupeň postihnutia neumožňuje prípravu v odbornom učilišti alebo v strednej škole. V praktickej škole sa môžu vzdelávať aj iné fyzické osoby s mentálnym postihnutím alebo dospelí občania s mentálnym postihnutím v kombinácii s iným postihnutím, ktorí dovŕšili vek 18 rokov a neboli vzdelávaní v odbornom učilišti alebo praktickej škole.

Praktická škola v našom centre funguje od roku 2008. Venujeme sa prevažne žiakom s autizmom a tomu prispôbujeme vzdelávanie. Máme siedmich absolventov. V tomto roku ju navštevujú štyria žiaci, ktorým sa venuje triedna učiteľka a asistentka učiteľa. Vzdelávacie programy praktickej školy pripravuje žiakov na život v rodine, na sebaobsluhu, rôzne jednoduché praktické práce, vrátane prác v domácnosti, pričom sa títo žiaci zaciťujú na vykonávanie jednoduchých pracovných činností spravidla pod dohľadom inej osoby.

Žiaci 3.A na návšteve v Praktickej škole

V podmienkach našej školy sa s obľubou venujeme príprave jednoduchých jedál v našej útulnej cvičnej kuchynke. Zároveň nám kuchynka často poslúži na nácvik jednoduchých domácich prác. Okrem aktivít, ktoré nám predpisuje Školský vzdelávacie program sa venujeme tkaniu ozajstných kobercov, starostlivosti o kvety na školských chodbách a výrobe jednoduchých úžitkových a estetických predmetov. Výučba v praktickej škole je trojročná, v každom ročníku dostávajú žiaci vysvedčenie. Praktická škola nie je profesijne zameraná na zvládnutie učebného odboru, preto po jej absolvovaní nezískavajú žiaci výučný list, ale vysvedčenie o absolvovaní Praktickej školy so zameraním na vykonávanie jednoduchých pracovných činností.

(Vlasta Matiová)

Práce našich detí na vyučovaní

Tichý občan nie je dobrý občan

*Tichý občan nie je občan.
Dáva si načas.
Občas nemlčí zas.
Občan nemá mlčať,
a v kúte odvaha kľačať.*

*Keď ho niekto chytí,
slovko od neho nezachytí,
akoby stál v hnoji.
Obraz jeho zohyzdí.*

*Nevie či si je on sebou istý.
Nakoniec jeho odvahu
osud zaistí.*

(Občianska náuka)

Slohové a výtvarné práce detí o zážitkoch v škole prírode (Slovenský jazyk - sloh)

Šťastie

*Šťastie stále rastie.
Raz a zas radujme sa naraz.
A zas zrobme veľký zraz.
Nás je veľa zas a naraz.
Zas nastal radosti čas.
Všetci z nás skáčme (naraz).
Z nás je veľký zraz, všetci znova naraz.*

(Jakub, 9.roč.)

(Literatúra)

Cesta autobusom bola super a viezlo sa mi dobre. Na izbe som bol so Števkom, Matúšom, Robkom aj asistentom Robom Docim. Boli v bazéne aj vo vírivke a bolo nám dobre. Spali sme tam v posteli a boli sme aj v jedálni, kde sme raňajkovali, aj obedovali, aj večerali. Boli sme aj na opekačke. Počasie bolo pekne, bolo aj horúco a svietilo slnko. Najviac sa mi páčilo na prechádzke aj na ihrisku.. Tiež sa mi najviac aj koníky aj psi a bolo tam veľmi dobre. Každý večer sme si umývali zuby. Najviac som sa rozprával so Števkom a s Robkom a Matúšom. Domov sme išli autobusom s prešovskou značkou PO – 614 DZ. (Gabko – 7.roč.)

V škole v prírode bolo dobre, bolo tam ihrisko, ohnisko, bazén v ňom plávali, turistika, diskotéka, tancovali, koník sedeli a jazdili, požiarnici hasili púšťali vodu, pes Dastin. Hotel Javorná pekný, bolo tam dobre. Jedli sme buchty, rýža zemiaky, palacinky, šišky, špekačky, klobásy, párky +rožky, kečup. Chutilo nám. Na izbe sme spali s Kaťou, Emou, Naďou, Aničkou, Vyky -Ja, (Vikina- 4.roč.)

Tam sme cestovali autobusom 3apol hodiny. V pondelok sme sa tam ubytovali. Jedlo bolo vynikajúce. Pani kuchárky varili dobre, bol som naozaj spokojný. Na izbe som bol ja a Dušan Vrabec. Mne sa páčil sneh, horolezectvo, bazén a šplhanie na ľade. Domov sme išli v piatok. O 08:30 hod sme videli Šarišský hrad, je to zrúcanina. Videl som aj pivovar vo Veľkom Šariši. (Samko-9.roč.)

*Škola v prírode v podobe kresby
(Výtvarná výchova)*

Viktorka - 4.roč.

Tomáš – 4.roč

Števkó - 7.roč.

Robko – 9.roč.

Akcie školy (2.polrok 2012/2013)

- **Lyžiarsky výcvik**

Rozvička pred výcvikom

Týždeň pred jarnými prázdninami absolvovali žiaci našej základnej školy týždenný lyžiarsky výcvik v stredisku Jahodná pri Košiciach. Lyžiarsky výcvik organizačne aj finančne zabezpečilo Občianske združenie Nádej pre autistov. Tie deti, ktoré vedeli lyžovať sa tešili, že sa zdokonalia, ale väčšina detí stála na lyžiach prvýkrát s veľkým odhodlaním zvládnuť to. A naozaj deti nás milo prekvapili ako sa vedú popasovať s neznámym a chcú sa naučiť lyžovať. Vďaka fantasticky trpezlivým inštruktorm (ktorým ešte raz **ĎAKUJEME**) zvládli naše

deti základné lyžiarske postoje, ako aj jazdu na vleku a na miernom kopci. Na záver inštruktori zorganizovali malé "preteky" medzi brámkami a všetci dostali pekné diplomy a darčeky od sponzorov OZ Nádej pre autistov. Deti tak získali zručnosti, ktoré sú dôležité pre ich fyzickú a psychickú kondíciu. Všetci prekvapili a boli úžasní. Lyžiarsky výcvik splnil svoj účel nad naše očakávania. A ako to našim deťom išlo môžete posúdiť aj sami podľa fotografií na našej web stránke. Športu zdar! a o rok to skúsime zopakovať znova. Ďakujeme OZ Nádej pre autistov za túto úžasnú akciu.

(Iveta Petíková)

Robko na vleku

- **Návšteva knižnice Nezábudka**

Pri príležitosti marca - mesiaca knihy sa dňa 19.marca žiaci našej základnej školy zúčastnili návštevy knižnice Nezábudka. Privítala nás milá pani Evička, ktorá deťom pripravila zaujímavý program. Pripomenula žiakom výročie úmrtia Jánošíka krátkym úryvkom z knihy Zbojnícka pasovačka a veľmi pekné spracovanie ľudových rozprávok od Pavla Dobšinského k 185. výročiu jeho narodenia. Deti potom mohli vytvárať aj smiešne zvieratká na makete. Ešte pred návštevou knižnice sme si prezreli v Galérii aj výstavu oživených dinosaurov a osladili sme si deň koláčikmi v cukrárni. Počasie síce nebolo veľmi dobré, ale my sme deň strávili príjemne a poučne. 😊

(Iveta Petíková)

- **A ešte raz - MŠ -**

Marec, mesiac knihy a ešte niečo viac

Naši škôlkari obľubujú knihy. Neverili by ste ako šikovne v nich dokážu listovať a čo všetko ich zaujíma. Dievčatá majú rady rozprávkové knihy o princeznách, vílach aj zvieratkách. Chlapci zas encyklopédie s písmenami a číslami, dopravnými prostriedkami, značkami a tiež so zvieratkami. V našej škôlke máme veľa kníh ale ešte viac ich môžu deti nájsť v knižnici.

si ich do škôlky nemôžeme odniesť.

Pri príležitosti mesiaca kníh sme sa vybrali do knižnice. Tety v knižnici boli prekvapené spontánnosťou našich detí, ktoré sa rýchlo zoznámili s novým prostredím a hneď objavili časopisy, množstvo zaujímavých kníh aj kútik s hračkami. Keď sa deti nasýtili nových obrázkov a hračiek vybrali sme sa na výstavu dinosaurov do neďalekého obchodného centra.

Pozrite akí sú nadšení. Bez strachu ich poťahovali za chvosty, hladkali a skúšali ostrosť zubov. Ešte šťastie, že prehistorické zvieratá boli také obrovské a deti pochopili, že

(Lucia Kiráľová)

• Veselé zúbky

Naši najmenší, teda deti z materskej školy sa učia umývať si ruky, tvár a samozrejme aj zúbky. V našej materskej škole sme mali 14. 3. 2013 zaujímavý a tak trochu aj výnimočný deň. Prišli medzi nás tety z dm drogérie z OC Galéria a priniesli nám plno farebných balónov. Potom sme si spolu pozreli video s pani zubárkou a veľmi sa nám páčila pesnička a videoklip o zúbkoch, niektorí z nás si ju pospevovali aj na druhý deň. Nezabudli sme ani na maľovanie a tak sme vymaľovali veвериčku

a potom nasledovalo umývanie zúbkov, najprv tých veľkých – skúšobne a potom tých v našej puse. Domov odchádzali všetci škôlkari s balónmi a medailou od veveričiek Bibi a Bibka za snahu. Ďakujeme za príležitosť prežiť poučný a veselý deň a už teraz sa tešíme na budúci rok na túto akciu.

Za deti z materskej školy napísala pani učiteľka Iveta Rosolanková

• Návšteva - Technickej univerzity - BERG - Zbierka minerálov a hornín

Žiaci zo základnej školy navštívili zbierku minerálov a hornín na TU v Košiciach. V zbierke sa nachádzajú rôzne minerály a horniny – premenené, usadené a vyvreté. Z minerálov mohli deti vidieť vzorky zo všetkých kútov sveta, videli ako vyzerá síra, zlato, striebro, meď a mnohé ďalšie čisté prvky. Taktiež si prezreli odev a pomôcky baníkov a petrografov, mikroskopy. Videli rôzne vzorky otlakov a skamenelín. Deťom sa návšteva veľmi páčila. Nakoniec sme si osladili ešte deň koláčikom v neďalekej cukrárni.

Žiaci 4.A a 5.A pred TU

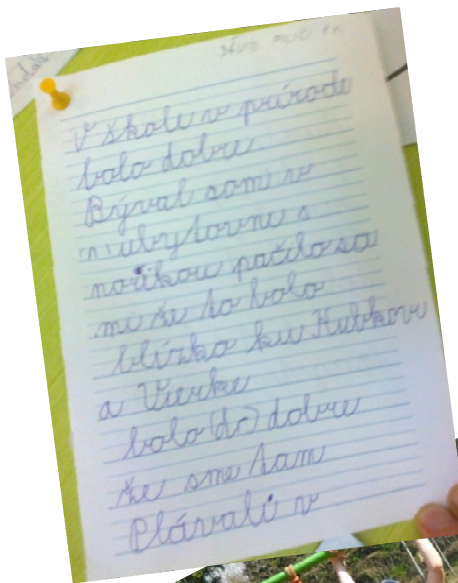
žiaci si so záujmom pozerajú a fotia vzorky minerálov

Čaroit – rieka Čara, Jakutsko

- **Botanická - záhrada - Kamenný herbár**
- **Dinosaury**
- **Divadlo Portál**
- **Kreslenie na asfalt**
- **Humno**
- **Škola v prírode - Drienica**

Ako bolo v škole prírode? Úžasne ! Počasie bolo výborné, slniečko nám prialo, a čo všetko sme prežili si môžete prečítať na stránkach tohto časopisu z prác detí na str. 9 .

- Deň jablka
- CITY RUN 2013

- **Dni mesta Košíc**

Začiatok mája sa v Košiciach každoročne nesie v duchu osláv Dňa mesta Košice, ktoré si pripomínajú udelenie prvej európskej mestskej erbovej listiny Košiciam panovníkom Ľudovítom Veľkým dňa 7. mája 1369. Oslavy sú priam nabité väčšími či menšími podujatiami pre širokú verejnosť a rodiny s deťmi. V tomto roku sa oslavy konali v dňoch 30. apríla až 8. mája a žiaci našej základnej školy sa v rámci týchto osláv zúčastnili zábavného podujatia oslavujúceho Deň Európy. Išlo o predstavenie krajín Európskej únie prostredníctvom škôl a kultúrnych spoločenstiev pôsobiacich v našom meste inak ako ich poznáme. Žiaci najprv navštívili cukráreň v ktorej sa posilnili koláčikmi, potom si pozreli pri Dolnej Bráne na Hlavnej ulici časť vystúpenia košických škôl a základných škôl (rôzne básne, ľudové piesne, tance a tanččky a moderné disco-tance), zároveň si prehládli trh remesiel, kde boli vystavované rôzne maľované hrnčiarske výrobky a keramika, šperky a výrobky zo skla, kože, dreva, kovu a minerálov, kovácke výrobky, tkáčske výrobky, drevené výrobky (varešky, misky a rôzne iné výrobky, sochy), výstavu fujár s ukážkou hry na fujare, maľované textilné výrobky, drevené hračky a látkové bábky, **maľované obrazy**, perníky rôznych tvarov... Deťom sa akcia páčila a počasie, ktoré na začiatku dňa nevyzeralo veľmi sľubne sa tiež umúdrilo a zasvietilo nám aj slniečko.

(Iveta Petíková)

- **Bábkové divadlo**
- **Fandíme hokeju**
- **Ples Rubikonu 2013**

- **Energizáložky**

Energia v našom meste - súťaž vyhlásená SPP

Zapojením sa do súťaže organizovanej SPP – (5. ročník súťaže pre žiakov a učiteľov základných škôl a I.stupňa 8-ročných gymnázií na tému „Energia v našom meste“), sme jednou aktivitou pod názvom **Energizáložky** v moduli - Moderné vyučovanie pre deti našej školy pripravili aj súťaž v kreslení záložiek. Pred tým sa učitelia s deťmi porozprávali o rôznych druhoch energie a jej využívaní. Žiaci mali fantáziu a druhy energie a jej využitie prejavili kresbami na záložky, z ktorých sme vytvorili nástenku na chodbe školy. Svojou aktivitou žiaci rozvíjali prepojenie predstavivosti, jemnej motoriky a vedomostí získaných v prírodovedných predmetoch. Za svoju snahu boli všetky deti ocenené pexesom.

Súťažná aktivita **Energetická tovareň** v moduli - Škola v akcii, ktorú sme prihlásili do Súťaže v rámci modulov platformy, sa umiestnila vo výbere najlepších súťažných aktivít a za ňu sme boli ocenený a získavame poukážku na nákup odbornej literatúry v hodnote 75 €.

- **Súťaž - zážitky zo školy v prírode**

Po úžasne strávenom týždni v škole prírode, si deti pripomenuli tieto pekné chvíle kresbou alebo písomným prejavom, kde mohli svoje zážitky a prežité chvíle priblížiť všetkým. Z ich prác sme si vytvorili krásnu nástenku, na ktorej vynikol každý jeden ich prejav a každý bol jedinečný. Ich kresby vystihli cestu autobusom, hotel v ktorom sme boli ubytovaní, opekačku, kúpanie v bazéne, turistiku aj šplhanie sa za pomoci lana na strmom svahu. Tiež ich písomný prejav je výstižný a popisuje množstvo aktivít, ktoré tam deti absolvovali. Vo svojich prácach vystihli aj to, že tam bola naozaj výborná strava a všetko im chutilo. Práce detí ste si mohli pozrieť a prečítať na nástenke v škole. Z ich prejavov je cítiť bohatosť zážitkov a spokojnosť z prežitých dní. Všetky deti, ktoré sa zapojili do súťaže prejavit' kresbou alebo opisom prežité chvíle v „Škole prírode“ boli ocenené. Nebolo možné určiť prvé, druhé a tretie miesto, pretože všetky práce boli prvé!!! (vid' str. 9)

Deň dobrovoľníkov U.S.Steel

Aj v tomto školskom roku nám spoločnosť U.S.Steel Košice prišla pomôcť v rámci 7. ročníka organizovania Dňa dobrovoľníkov. Železiari nám prišli pomôcť už po štvrtýkrát. Ochotných rúk sa 18. mája 2013 zišlo viac než dosť. Spolu s rodičmi detí AC Rubikon a zamestnancami USS a centra nás bolo okolo šesťdesiat. Cieľom všetkých bolo skrášliť naše AC. Rozdelila sa práca a ľudia na jednotlivé pracoviská a hneď ráno po ôsmej hodine sa začalo pracovať. A čo všetko sa urobilo?

Opravili sa okná v priestoroch šatní, ktoré vandali pravidelne rozbíjajú. Upravoval sa kvetinový záhon pozdĺž budovy centra. Vysádzal sa živý plot popri parkovacej ploche. Natierali sa futbalové bránky a detské preliezky na školskom ihrisku. Vytvorilo sa nové doskočisko pre skok do diaľky a vyčistila sa rozbehová dráha, takže deti už môžu na telesnej výchove bezpečne nacvičovať skok do diaľky. Inštaloval a zváral sa nový plot, ktorý chýbal pri vchode do areálu. Ďalšia skupina pracovala na obnove vonkajšej fasády a tiež vnútorných stien školskej jedálne. Jedáleň získala zvnútra aj zvonka novú belobu. Jedna skupinka pracovala aj na čistení náčinia, hračiek a žineniek v ergoterapii a malej telocvični. No a nepotrebný a starý nábytok demolovala ďalšia skupina. Práce sa zvládli v určenom čase a ciele, ktoré boli stanovené sa všetky splnili. Počasie nám taktiež prišlo, pracovalo sa dobre. Pri práci sme mali zabezpečené aj malé občerstvenie fľašou vody a bagetkou. Po skončení práce nás všetkých čakal guláš, ktorý bol výborný. Všetci sme boli spokojní z dobre vykonanej práce. Na tomto dni bolo vidieť, koľko veľa práce sa dá zvládnuť dobrou organizáciou, chuťou do práce, vzájomnou spolupracou a dobrou náladou.

Ďakujem všetkým, ktorí nám pomohli a prispeli k tomu, že sa nám bude lepšie pracovať a naše deti sa budú lepšie cítiť v krajšej škole.

- **Pestré mestečko neziskových organizácií**
- **MDD 2013**

Deň detí prebiehal v úžasnej atmosfére. Deti si mohli zaskákať a pošmýkať sa na veľkom nafukovacom hrade a na trampolíne. Mohli sa maľovať. Zahrali si futbal s učiteľmi a popritom všetkom nám v pozadí hrala hudba. Na ktorú si deti zatancovali. Deň detí bol veselý a deti dostali aj sladké odmeny. Popoludní pokračovalo posedenie rodičov pri menšom občerstvení. Deň sa veľmi vydaril a počasie bolo tiež celkom fajn.

Radosť v očiach

Starší žiaci pomáhajú pri stavbe prístrešku

Praktická škola – hod na cieľ

- **Deň pre rodičov**

Mama je pochopenie a teplo domova. Otec je istota a opora. Obaja spolu sú LÁSKA!

Deň matiek a deň otcov sme spojili do jedného Dňa pre rodičov. Deti z MŠ a žiaci zo ZŠ a Praktickej školy nacvičovali program na tento slávnostný deň niekoľko týždňov a myslím, že výsledok rodičov prekvapil a deti ukázali, že vedú zvládnuť aj takéto náročné programy. Nemali problém vystúpiť pred obecnosťou. V programe vystúpili takmer všetky deti nášho centra. Nacvičili si pre mamičky a oteckov krátke básne, pre spštenie programu chlapci porozprávali pár vtípov a deti zaspievali spoločne piesne. Starším žiakom to išlo veľmi dobre. Samko krásne spieval spolu s doprovodom na gitare pieseň Slovenské mamičky.

Deti z Materskej školy boli úžasné a nezutekali nám z javiska, ale dokonca spoznali aj svoje mamky (*Po vystúpení vraví Lucka Emke: „ Toto je moja mamka a tamto je tvoja“*)

Ďakujem všetkým deťom za ich snahu, za usilovnosť pri nacvičovaní a trpezlivosť na troch generáľkach a nakoniec za výborný výkon, ktorý prispel k tomu, že rodičom sa program páčil a rodičia boli dojatí. V nejednom oku mamičky sa objavila aj slzička šťastia.

Na záver programu odovzdali deti mamičkám a oteckom vlastnoručne vyrobené darčeky a každá mamička bola obdarovaná ružovým srdiečkom „Z lásky“. (*Iveta.Petíková*)

S láskou vychovávajúte svoje deti, stokrát sa vám to vráti späť. (Zákon prírody)

- Fun park
 - Výlet na Aničku
 - Športové hry MŠ
 - Výlet 3.A
 - Návšteva v Užhorode
-
- Školský celodenný výlet

V utorok, v predposledný júnový týždeň, sa naši žiaci vybrali pod vedením pedagógov na celodenný výlet na Spišský hrad a do Dobšinskej ľadovej jaskyne. A ako sa deťom výlet páčil, to posúďte sami z ich slohových prác:

Na výlete bolo výborne, sme boli na Spišskom hrade, aj na salaši a mikrobused sa cestovalo výborne. A ešte sme boli v mučiarni aj na zámkoch. V jaskyni sa mi tam páčil ľad a ešte sa mi páčilo čo nám ujo vysvetľoval, aj tie ľadovce sa mi veľmi páčili. A ešte som chcel kecať s Mátušom Halasom, lebo sme niekedy kamaráti. Mikrobused KE JRL 44 sme cestovali hodinu a pol a cesta bola dlhá. (Gabko Budai - 5.A/7.roč.)

Obed na Spišskom salaši

Najviac sa mi páčilo na výlete hrad a Dobšinská ľadová jaskyňa. Najhoršie bolo pre mňa to, že sme išli až tak ďaleko mikrobused, že až mi stúpili nohy. Ešte sa mi páčil aj obed a chutil mi tam aj rezeň z opekanými zemiakmi. Na hrade sa mi najviac páčil najvyšší bod hradu veža Nebojsa a keďže ja som sa nebál, tak som tam išiel spolu so svojím učiteľom a Gabkom, Samom a Števkou.

(Robko Ondáš - 5.A/9.roč.)

Cesta bola dlhá až 2 a pol hodiny. Boli sme na Spišskom hrade, ale v Prešove som videl aj Šarišský hrad, je to zrúcanina. Mne sa tam páčili rytierske veci. Mali tam malú posteľ. Páčila sa mi veža Nebojsa, kaplnka aj to delo, aj kuchyňa aj ten palác. Šli sme aj na Spišský salaš, jedlo bolo dobré. Kuracia polievka a 2. jedlo zemiaky s mäsom, mrkva šalát, paradajka, paprika a kokakola, ktorú mi Kristián Klimek omylom vypil. Matúš si neprosil kolu, tak som ju ja vypil ja. Páčila sa mi tá drevená výroba aj dečky, park aj v jaskyni sa mi páčil aj ľad a potom sme išli domov. Videl som Krásnu Hôrku, čo ju opravujú, tam je žerjav. A konečne doma. (Samko Dečo – 5.A/9.roč.)

Išli sme mikrobused. Videl som tam Spišský hrad, videl som aj tunel Branisko. (Štefko Juhás – 5.A/7. .roč.)

Na školský výlet sme odchádzali zo školy o 7: 30. Išli sme mikrobused po diaľnici do Prešova, z Prešova sme išli rovno na Spišský hrad. Na Spišskom hrade sme mali prehliadku, ktorá ma veľmi zaujímala. Na hrade ma zaujímala kuchyňa, spálňa v ktorej spali ženy posediačky, lebo pod šatami mali kovovú konštrukciu, ktorú bolo veľmi zdĺhavé dávať dole. Páčila sa mi aj miestnosť v ktorej bola kaplnka. Zaujímala ma aj zbrojnica, kde boli vystavané zbrane, rytierske brnenia a delá. Urobili sme si tam niekoľko zaujímavých fotiek. Zo Spišského hradu sme išli rovno na obed.

(Dušan Vrabec – 4.A/8.roč.)

- **Rozlúčka s absolventmi základnej školy**

V školskom roku 2013 ukončí základnú školu šesť deviatakov. Dvaja deviataci ostávajú naďalej žiakmi nášho AC Rubikon a pokračovať v štúdiu budú u nás v Praktickej škole. Štyria žiaci odchádzajú z nášho centra a budú pokračovať v štúdiu na stredných školách. Žiaci s rodičmi pripravili malé rozlúčkové posedenie so svojimi učiteľmi a s pani riaditeľkou. Poďakovali sa za starostlivosť, podporu, trpezlivosť a za všetko čo sa vďaka učiteľom na tejto škole naučili. Držíme im palce v ďalšom štúdiu. Veríme, že sa na nás prídu niekedy pozrieť a zaspomínať si na chvíle prežité v našom centre. A aby sme na nich nezabudli ani my, to nám bude pripomínať tablo, zavesené na chodbe budovy centra. VELA ŠTASTIA !!! Budete nám všetkým chýbať!

- **Účelové cvičenie - máj 2013**

Deti pri stavaní stanu

Rubík „Turista“

Účelové cvičenie sa uskutočnilo v jeden májový deň, počasie sa našťastie celkom vydarilo, svietilo slniečko a dážď nás obišiel. Deti zvládli stredne náročnú túru, pripravili si drevo na ohnák, kým sa opekali špekačky, tak sa učili s učiteľom Tomášom ako sa stavia stan. Potom sa najedli trochu si oddýchli a vrátili sme sa inou trasou naspäť, kde nás už čakal výborný obed.

- **Letná Olympiáda**

Skok do diaľky

No a na záver školského roka sme opäť športovali. Deti si precvičili svoje fyzické schopnosti v siedmich disciplínach – voľný beh, kolobežkovanie, prekážky, hod basketbalovou loptou na kôš, brušné zhyby, skok do diaľky, kop futbalovej lopty do bránky. Žiaci zvládli tieto disciplíny, každý podľa svojich schopností aj napriek tomu že bolo veľmi teplo a aj bez športovania sme sa potili. Za svoju snahu boli všetky deti odmenené diplomom olympijským odznakom a sladkosťou. Športu zdar!

Rubík „Športovec“

Ceny za snahu

Matúš Erdélyi, 3.A

Volám sa Matúš Erdélyi a končím 9. ročník ZŠ pre žiakov s autizmom. Každé ráno cestujem autobusom do Košíc z Buzíc spolu so svojím tatom. Stal sa zo mňa pred nedávnom veľký chlap, nakoľko som v máji oslávil svoje 16. narodeniny.

Mám rád futbal, ale len keď som jeho súčasťou. Zo všetkého ma najviac baví byť brankárom.

V škole rád počítam príklady, ale len na kalkulačke a skladám puzzle. Obľúbený mám aj iPad, lebo okrem iných hier je tam gitara a bubny, na ktorých si môžem zahrať. Jednu takú naozajstnú gitaru by som tiež chcel mať.

Doma pozerám rozprávky, všetci vedia podľa môjho trička, že najobľúbenejší je Pat a Mat, tiež Jajo a Pajo a Mickeyho klubík. Ale zo všetkého najradšej pozerám každý večer Panelák a spievam si spolu s Desmodom Lavíny.

Samko Dečo, 5.A

Ja mám 16 rokov a mám výšku 190cm a som deviatik z 5. A triedy

Ja idem na strednú školu na Kukučínovu.

Moja obľúbená farba je zelená, moje jedlo je kuracia polievka aj zemiaky. Moja muzika je Pavol Habera, song reklama na ticho. Môj film je Harry Potter. Moja rozprávka je červená čiapočka. Môj seriál NCIS Los Angels na Tv program Dajto.

Ja chcem byť kuchár a variť. Mne sa tu na škole páčilo deť deti aj futbal.

Matúš Halas, 5.A

Mám 16 rokov som deviatik a chodím do 5.A triedy. Od septembra už však budem chodiť do Praktickej školy, kde sa veľmi teším, najmä na nových spolužiakov a pani učiteľku.

Rád pozerám televízor a listujem si v časopisoch. Takisto sa veľmi rád hrám na iPad-e.

Mám aj jednu veľmi výnimočnú schopnosť, dokážem si zapamätať každý jeden dátum narodenia, ktorý mi

ktokoľvek povie a nielen to, viem dokonca aj povedať, aký bol vtedy deň v týždni.

Okrem toho mám aj kopolu iných výnimočných vlastností, ale na tie už musíte prísť sami, lebo ja o nich veľmi nehovorím.

Robko Ondáš, 5.A

Ja mám 16 rokov. Mám výšku 175 cm. My sme v triede 5. A . Idem na strednú školu Kukučínovu. Moja obľúbená farba je zelená, moje obľúbené jedlo sú cestoviny z mäsom a moja obľúbená pesnička je Rytmus šallalaj. Moje obľúbené seriály sú Wolker Texas ranger, Kobra 11 a Komisár Rex. Tu v škole sa mi najviac páčil basketbal, deň deti a ešte aj štvorkárky.

Štefka Pastornická, 4.A

Volám sa Štefánia Pastornická a momentálne končím deviaty ročník špeciálnej základnej školy pre deti s autizmom v Myslave, do Košíc dochádzam dvakrát do týždňa autom z Michaloviec, v marci som mala šestnásť rokov a prežívam krízu, pretože sa neviem zmieriť s tým, že už nie som malé zlaté dieťa čo nemá nič na zodpovednosti, v škole ma to už nebaví a teším sa, kedy z nej vypadnem. Medzi moje záujmy a záľuby patrí: kvantová mechanika, struny, mačky, elementárne častice, Erwin Schrodinger, Skrillex, hudba, cola, horory. Vo voľnom čase najradšej počúvam hudbu predovšetkým dubstep, zoznam vecí, ktoré nenávidím je veľmi dlhý a nevojde sa tu. Všetci v škole má poznajú vďaka tomu, že som tu jediná zhovorčivá ženská, so všetkými vychádzam dobre a najradšej so spolužiakov mám Jakuba .

Jakub Rajnič, 4.A

Jakub je deviatik a chodí do 4.A triedy. Nerád sa prezentuje a preto rešpektujeme jeho prianie. Má rád počítač a veľa času trávi práve pri ňom. Je zručný v manuálnych zručnostiach. Radšej má praktické veci ako učenie. Venuje sa len tomu čo ho zaujíma.

DOVIDENIA A VEĽA ŠŤASTIA ☺

Budete nám chýbať

Výroky našich detí

Výroky žiačky praktickej školy:

1. Jedna radosť, keď kašleš.
2. Plienka to je des a hrúza.
3. Ideme poliať kvietky.
4. Ty nemáš chybu.
5. Pýtala som sa Domky, či si prosí čaj. Povedala: nie, ja som pila kávu.
6. Ahoj teta Vlastička.

Výroky detí zo škôlky:

Dieťa v škôlke hovorí svojej pani učiteľke: „Pani učiteľka, ty už nemôžeš nosiť klopajúce topánky, lebo staré ženy už nenosia klopajúce topánky.“

Dieťa v škôlke sa učí pomenovať rôzne tvary. Pomenuje kruh aj štvorec, ale keď má pomenovať trojuholník, nevie si spomenúť. Učiteľka sa snaží pomôcť, tak našepkáva: „To je tro... tro... tro...“ a dieťa odpovie: „Trolejbus“.

Výroky detí z 1. M

uč.: „Emka, papaj filé je fajn!“

Emka: „To nie je filé, to je žralok“

uč.: „Kto to povedal?“

Emka: „Teta kuchárka“

uč.: „Ponáhľajme sa na dvor, je poplach“

Tomí: „Nejdeme!“

uč.: „Lucka, zakry si nohy, aby si neprechladla“

Lucka: „Ty sa nebudeš o mňa starať!“

Výroky žiakov ZŠ

Števká vysvetľuje spolužiakovi funkciu sínus, cosínus.

Viktorka príde do dverí a cez otvorené dvere pozoruje Števkú ako vysvetľuje.

Po chvíli sa zrazu ozve: „Ja to nechápem.“

Učiteľka sa pýta žiaka: „Povedz mi slovo s opačným významom od slova chudobný.“

Žiak odpovedá: „Veľkonočný.“

Deti sa vracajú autobusom zo školy prírody domov.

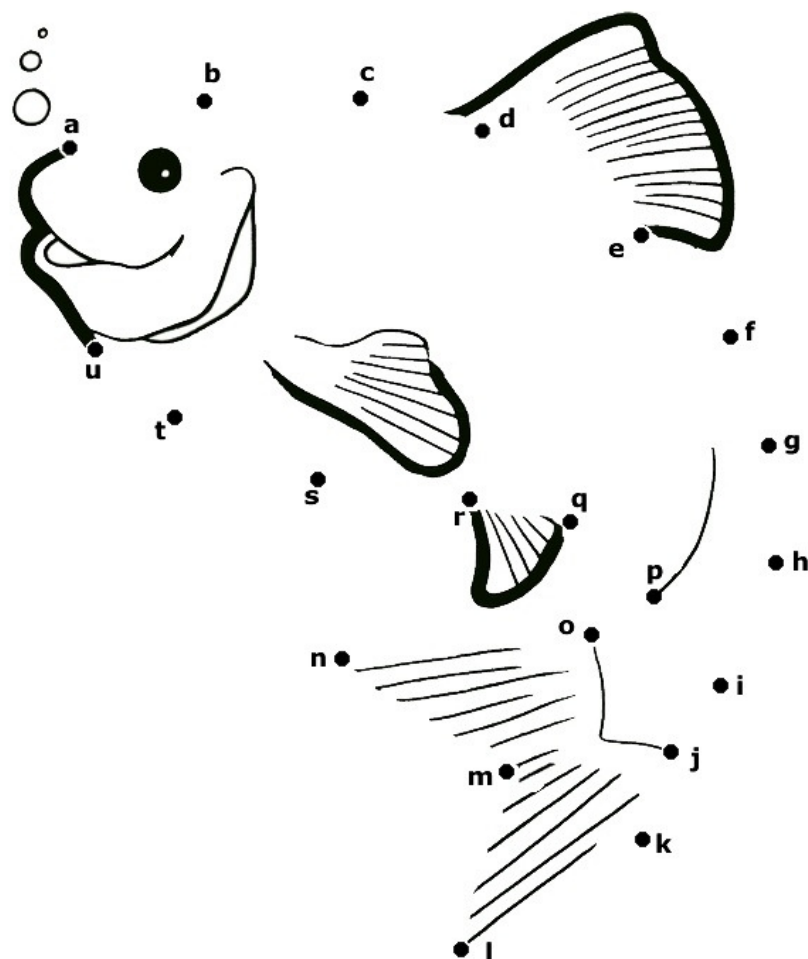
Zrazu jeden žiak povie: „Chcem mamu. Bez mamy umriem, keď ju neuvidím“

A opäť v autobuse. Prvák a štvrták sedia na sedadlách spolu vedľa seba a mladší sa celú cestu vrtí, obracia sa a je neposedný. Starší žiak má už toho dosť a vraví mu: „Ešte raz a sadnem si inde.

Rozumieš ma? Nevieš sa do kože zmestiť a normalizovať sa? Tak sa správaj! Vieš?“

Niečo pre naše deti

Pospájaj písmenká podľa abecedy a vyfarbi obrázok, ktorý ti vznikne.

i-creative.cz

Na záver

Milí rodičia, ukončili sme úspešne ďalší školský rok, ktorý je už piatym školským rokom fungovania AC Rubikon. Druhý polrok tohto školského roku bol veľmi bohatý na akcie a deti si ich užili. Rozlúčili sa s nami deviataci, ktorým prajeme veľa síl do ďalšieho štúdia. Niektoré deti ešte čaká letný tábor a Vás, milí rodičia, čakajú chvíle prežité intenzívnejšie s Vašimi deťmi. Prajem Vám príjemné prežitie prázdnin, pekné počasie a množstvo zážitkov. Dávajte si na seba a svoje deti pozor počas letných prázdnin, aby sme sa po prázdninách opäť v zdraví a plní sily opäť stretli

Pekné prázdniny všetkým.

Iveta Petíková

Tablo absolventov ZŠ v školskom roku 2012/2013

Rubikon

Absolventi základnej školy v školskom roku 2012/2013

Mgr. Anna Uchrádrová
roditeľka 3. ročníka

Mgr. Helena Chráščiová
triedna učiteľka 3.A

Ing. Iveta Peňková
triedna učiteľka 4.A

Mgr. Jozef Berfus
asistent učiteľa 4.A

Mgr. Terézia Japoltárová
učiteľka 5.A

Natália Erdélyiová - 3.B

Jakub Rajnič - 4.A

Stevka Pastornička - 4.A

U	C	I	G
d	S	b	Y
V	V	V	W
e	μ	T	Z

Matúš Halas - 5.A

Robko Ondáš - 5.A

Samko Dečý - 5.A

Školský časopis „Rubikove očko“ vydáva Autistické centrum Rubikon n. o., Myslava - Košice

**Ďakujeme tým, ktorí prispeli svojou prácou a tvorivosťou pri vzniku tohto čísla.
Neprešlo jazykovou úpravou.**

Grafická úprava titulnej strany časopisu – Jakub Rajnič, žiak 4.A triedy, 9. ročník.

Šéfredaktor – Ing. Iveta Petíková, tr. učiteľka 4.A triedy (kontakt - mobil: 0905 712 764)

KONTAKT
Autistické centrum Rubikon, n.o.
Myslavská 401
040 16 Košice – Myslava

Mobil: 0948 294 937

Číslo účtu: 2625722918/1100
IČO: 35582723
DIČ: 2022426824